

Valtuustoaloite Luontokunnat -verkostoon liittymisestä

Kunnanvaltuusto 10.02.2025 § 15

Vihreiden valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 10.2.2025:

”Luontokunnat-verkosto on Suomen ympäristökeskuksen, Kuntaliiton ja Ympäristöministeriön yhteistyössä koordinoima verkosto, joka on perustettu tukemaan kuntia niiden luontotyössä sekä mahdollistamaan verkostoitumista muiden kuntien kanssa. Luontokunnat-verkosto tehostaa kuntien lomo-työtä ja edistää hyvien käytäntöjen omaksumista esim. vieraslajien torjunnassa ja luontoarvojen huomioimista kaavoituksessa.

Luontokunnat-verkoston lisäksi on vuonna 2023 perustettu tavoitteelliseen toimintaan pyrkivä Luontoviisaat kunnat -verkosto. Sen tavoitteena on tehostaa kuntien luontokadon hillintätoimia ja linjauksia, joilla kunta sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta. Siinä kunta oman toimintansa lisäksi sitoutuu vaikuttamaan alueensa toimijoihin kuten asukkaisiin, yrityksiin, maa- ja metsätalousyrittäjiin sekä vapaa-ajan asukkaisiin siten, että alueen toimijoiden tietoisuus luonnon monimuotoisuudesta lisääntyy.

Ratkaisut luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ovat usein paikallisia. Kunnilla on kykyä ja halua huolehtia alueensa luonnon monimuotoisuudesta. Kunnat tekevät lukuisia toimenpiteitä monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi mm. toteuttamalla suojeluhankkeita, kunnostamalla vesistöjä, perustamalla kaupunkipuistoja, uudistamalla metsien ja viheralueiden hoitokäytäntöjä, hyödyntämällä luontopohjaisia ratkaisuja kaupunkirakenteessa, tekemällä erilaisia kokeiluita ja luontokartoituksia sekä ottamalla luontoasiat huomioon maankäytön suunnittelussaan. Kunnilla on myös tärkeä rooli luontotietoisuuden lisääjänä.

Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittyminen edellyttää kunnanvaltuuston tai -hallituksen päätöstä ja kriteerien täyttämistä. Kriteereillä tarkoitetaan kuntien luontokadon hillintätoimia ja linjauksia, joilla kunta uskottavasti sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta, sekä oman toimintansa lisäksi sitoutuu vaikuttamaan alueensa toimijoihin.

Verkoston jäsenenä kunta saa:

- osallistua luontokuntaedelläkävijöiden verkostoon
- kontakteja alan toimijoihin
- tietoa, tukea ja vinkkejä luonnon monimuotoisuudesta ja sen säilyttämisestä
- osallistua erikseen rahoitettaviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin
- näkyvyyttä omalle työlle ja palveluille sekä luontoviestinnälle

Luontoviisaat kunnat -verkoston avulla Mäntsälä voisi vahvistaa kunnan strategian mukaista vastuullista ja kehittävää virettä. Parhaaseen arkeen kuuluu myös luonnonläheisyys ja virkistyminen.

Esitämme, että Mäntsälässä aletaan edetä kohti liittymistä Luontoviisaat kunnat -hankkeen verkostoon.

Mäntsälässä 10.2.2025”

Päätös Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Valtuustoaloite Luontokunnat -verkostoon liittymisestä

Kunnanhallitus 24.02.2025 § 35

Esittelijä Kunnanjohtaja Laurila Hannu

Päätösehdotus Kunnanhallitus lähettää aloitteen kuntakehityslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kuntakehityslautakunta 14.05.2025
109/00.04.01/2025

Valtuustoaloitteessa on esitetty, että Mäntsälässä aletaan edetä kohti liittymistä Luontoviisaat kunnat -hankkeen verkostoon.

Tavoitteellisen Luontoviisaat kunnat -verkoston liittymisen edellytykset ovat seuraavat:

- Kunta liittyy valtuuston, hallituksen tai muun vastaavaa toimivaltaa käyttävän tahon päätöksellä verkoston jäseneksi sekä sitoutuu verkoston kriteereihin
- Luontoviisaaksi kunnaksi hakevalla kunnalla on neljä vuotta aikaa täyttää Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerit jäseneksi hyväksymisen jälkeen.

Luontokriteerit

- Kunta sitoutuu kuntastrategiassa tai muussa strategisessa asiakirjassa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.
- Kunta laatii luonnon monimuotoisuuden turvaamisen lumo-toimintaohjelman tai -strategian (kunnallinen tai alueellinen.). Lumo-ohjelma voi olla osa kunnan ympäristöohjelmaa. o Kunta sitoutuu seuraamaan lumo-ohjelman etenemistä.
- Kunta perustaa poikkitoimialaisen työryhmän edistämään luonnon monimuotoisuutta.

- Kunta kartoittaa omistamiensa maa- ja vesialueiden arvokkaat luontokohteet. o Arvokkailla luontokohteilla tarkoitetaan esim. uhanalaisia luontotyyppejä ja suojeltuja alueita (katso ymparisto.fi). o Kunta vie keräämänsä tiedon omaan ja mielellään myös kansallisiin kuten FEO:n ja Laji.fi tietojärjestelmiin.
- Kunta ottaa luonnon monimuotoisuuden huomioon omistamiensa metsien sekä hallinnoimiensa viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä. o Huomioimisella tarkoitetaan sitä, että kriteerit on kirjattu kunnan lumo-ohjelmaan, viher- ja metsänhoitosuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan hoitosuunnitelmaan. Tarvittaessa kunta uudistaa hoitokäytännöt kriteerien mukaisiksi.
- Kunta sitoutuu lisäämään kuntalaisten ja yritysten lumo-tietoutta ja osallistamaan heitä lumo - ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.
- Kunta sitoutuu lisäämään henkilöstön ja kuntapäätäjien tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta.

Tilanne ja edellytykset liittymiselle

Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on nykypäivänä tärkeää eri yhteyksissä ja sitä tehdään jatkuvasti toiminnassa jo. Esimerkiksi on myyty valtiolle metsää luonnonsuojelualueeksi yli 100 ha, pyritään jättämään metsiin lahopuita, kukkaniittyjä ylläpidetään - niin tehtyjä kuin luonnonmukaisiakin ja näin saadaan pörräisille ruokaa, siileille ja linnuille pesäpaikkoja, monimuotoisille sienille ruokaa, yms.

Liittyminen luontoviisaat kunnat -verkostoon edellyttää vahvaa sitoutumista ja riittävää resurssointia sekä erillistä asiantuntijapalvelujen ostoa mm. lumo-ohjelman laatimiseksi.

Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden osalta tehdään mm. kaavoituksessa, erillishankkeissa, puisto- ja metsäaluiden hoidossa ja usein yhteistyössä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa.

Uusi kunnanvaltuusto tulee valmistelmaan ja päättämään uuden kuntastrategian, jossa voidaan myös mahdollisesti linjata tavoitteita luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä asioista.

Verkostoon liittyminen kuitenkin edellyttäisi lisäresurssien osoittamista lumo-ohjelman laatimiseksi ja toiminnan koordinoimiseksi.

Valmistelija	kuntakehitysjohtaja Vesa Gummerus, vesa.gummerus@mantsala.fi
Esittelijä	Kuntakehitysjohtaja Gummerus Vesa
Päätösehdotus	Kuntakehityslautakunta hyväksyy asiakohdassa olevan selvityksen vastauksena valtuustoaloitteeseen. Lautakunta esittää, että kunnanhallitus ja edelleen kunnanvaltuusto toteavat valtuustoaloitteen vastatuksi ja asian loppuun käsitellyksi.
Päätös	